

İlkel İnsanlarda Döllenme

Dr. İldeniz KURTULAN

Bugün embriyoloji bilim dalının konusu olan insan dölütünün olağanüstü yapısal gelişmesi 1,5 yüzyıl önceye dek giz örtüsüne sarılıydı.

Geniş halkbilimsel belgelere göre ilkel insanlar cinsel birleşme ile döllenme arasındaki yaşamsal ilintiyi ayırıştır-mamamışlardı.

Bu gözlemin eksikliğinin ilkel insanın monogam olmadığından kaynaklandığı düşünülebilir. Nitekim bir çok kimseyle cinsel ilişkisi olan bir kadının sonunda doğum yaptığında, gebeliğinin hangi erkekten, hangi birleşme sonucu husule geldiğini araştırmak akla gelmez. Ayrıca monogam ilişkinin bile her zaman gebeliğe neden olmayacağı gerçeği hatırlanmalıdır.

Yüzyıllarca Avustralya'nın belirli bir kesiminde cinsel birleşmenin döllenmeyi yaratabileceği reddedilmekteydi. Bu kesimdeki insanlara göre gebelik, ölen yakın akrabalarının ruhunun kadın uterusuna girmesi ve doğacak olan bebeğin cisminde yeniden canlanarak ortaya çıkmasıyla gerçekleşir. Yine bu inanca göre fetüsün uterusu ilk hareketi gebeye ruhun girişini duyurmaktadır.

Curtiss'in (1) kayıtlarında, Suriyeli köylülerin inancına göre kadınların cinsel birleşme yapmadan da, ölen bir kocadan ya da ermişlerden gebe kalabilecekleri belirtilmektedir.

Doğu Hint Adalarında ruhların, kadınlarla cinsel birleşmede bulunabilecekleri ve ede çocuk sahibi olabilecekleri yaygın ve geçerli bir inançtır.

Purvis (2) yazılarında Uganda'da Begishular'ın yaşamlarını sürdürmelerini arzuladıkları akraba ölümlerini, ailede bir bebeğin doğduğu anda evin önüne gömdüklerini açıklar. Yeni doğan bebeğe

ve Aybaşı Kavramı

i

nsanlığın milyonlarca yıl süren evriminde, döllenme ve üreme sorunlarının nesnel-bilimsel bir temelde kavranması çok çok bir-iki asırlık bir yer tutar. İnsanoğlu bilgisizliğin karanlığında kendi öz eyleminin sonuçları olan döllenmeyi ve üremeyi kendi dışında bir olgu saymıştır. Hatta, üremenin "alçak" ve "soysuz" bir davranışa bağlanamayacağı inancının geliştiği toplumlara bile rastlanmaktadır.

ölünün adı verilir. Aynı zamanda, bir kadının gebelik süresinde bir aile bireyi ölürse, ruhunu, doğacak bebeğin vücuduna geçerek yeryüzündeki yaşamını sürdürüceğine inanılmaktadır.

Benzer bir inanış da Kuzey Hindistan'da yürürlüktedir: Bir bebek ölünce cesedi evin kapısı eşiğine gömülür ve ölen bebeğin ruhu, anasının günlük mezar ziyaretlerinde rahmine girer. (3.)

Güney Malenesia'luların inancına göre, kadın bir hayvan ruhunun rahmine girmesiyle ya da yediği bir meyva tarafından gebe kalabilir.

Motlav adasındaki yaygın inanışa şöyledir: Kadının eteğinin altına giren bir hayvan o kadının doğuracağı bebeğe kendi karakter, huy ve özelliklerini verecektir.

Çin folklorunda Mançu sülalesinin doğuşu, bakire annenin, eteğinin altına bir kırlangıç tarafından konan kırmızı meyvayı yemesiyle ortaya çıkar.

Queensland yerlileri cinsel birleşmenin hayvanlarda gebeliğe neden olduğunu kabul ettikleri halde insanlarda böyle bir şeyin olmayacağına, çünkü insan neslinin türemesinin bu denli "alçak" ve "soysuz" bir davranışa bağlanamayacağına inanırlar. Onlara göre insanın üremesi ya da gebelik, kadının kocasından aldığı tütsülenmiş balığın buharını solumasiyle gerçekleşir. Ayrıca gebelik, kocanın karısından çocuk yapmasını dilemesiyle de oluşur, hatta çocuk hayal etmek bile gebeliğe sebep olabilir. (4.)

Kuzey Queensland'de bir erkekte yiyecek kabul eden bir kadının ondan hamile kalabileceğine inanılır. (5.)

Kızılderili öykülerinde iki Algonquinli melezin okyanusta yıkanırken köpüklerden hamile kaldığını anlatırlar.

Pueblo kızılderilileri Montezuma'nın annesinin bir yaz sağnağından gebe kaldığını söylerler.

Icelanders'de bir öyküde anlatıldı-

ğına göre bir kadın dereden su içerken bir balık yutmuş ve sonuçta gebe kalmıştır.

Robert Louis Stevenson "Güney Denizleri" adlı eserinde, Apemana Kralının annesinin denizde yüzerken bir köpekbalığıyla birleşerek hamile kaldığını anlatır.

Japonya'da Fakone gölü kıyısı halkınca çocukların ruhu bu göle yerleşiktir. Göle yıkanan kadınlar döllenmiş olurlar.

Görüldüğü gibi insan yaşamının değişik evrelerinde cinsel temas olmaksızın döllenme düşüncesi, zaman zaman yürürlükte olmuştur. Hıristiyan düşüncesinde İsa "Bakire Meryemden doğdu" Kuran bu olayı onaylar ve kesinlikle "İsa babasız doğdu" der. (Meydan Larousse Cilt 8 Sayfa 652)

Sırp kadınları suya pasta atıp suyun ruhunu doyurarak kendi doğurganlıklarını sağlarlar. Bu inanışın hemen hemen her yerde geçerli olduğu gözlenmektedir.

Nitekim, benzer bir nedenle yeni evli çiftler Hindistan ve Japonya da balıklara yem atarlar. Urfa'da Halil-ül Rahman gölündeki balıklar, kutsal sayılır, avlanmaz ve benzeri nedenlerle beslendikleri bilinmektedir.

Su ruhunun hakkını vermek Suriye halkı arasında vazgeçilmez bir tutkudur. Bu inanca göre su kısır kadınlara doğurganlık gücünü sağlar (1)

Su ile doğurganlık arasındaki ilişki, suyun yeryüzünde canlanmayı sağlayan bir ana öge oluşundan kaynaklanabilir.

İlkel insan suya tapmıştır yaşamını sürdürebilmek için.

Dünyanın bir çok yerinde gizemli özgün suların, kadınların kısırlık tedavisinde önem kazandığı görülüyor. Bu suların bir bölümünün döllenmeyi sağladığı gibi çocuk hastalıklarının tedavisinde de olumlu etkiler gösterdiğine inanılır. Efes'te Hz. İsa'nın annesi Hz. Meryem'in yaşamının son yıllarında

oturduğu evin bahçesinde bulunan pınardan akan su buna bir örnek sayılabilir. Aht-i Atik * menstruasyondan sonra gusul abdesti alınmasını gerekli sayar, bu şekilde konsepsiyonla su arasındaki ilişkilerin pekişmesi sağlanır. (6.)

Queensland'de Pennfather nehir kıyısı halkı konsepsiyon üzerine ilginç bir fikre sahipler. Bu düşünceye göre doğan bebeğin ruhu plasentada kalmaktadır. Bebek doğduktan sonra büyükanne, çıkan plasentayı kuma gömer. Bir süre sonra plasentanın çamurdan bir örneğini ananın uterusuna yerleştirir. (7.) Bu davranış antik bir inanç olan insanın çamurdan yapılmış olduğunu anımsatır. Gılgamış Destanında yazıldığı, İncil'de de

toplum ve hekim

aktarıldığı gibi Adem, toprağın tozundan yaratılmış. Aynı konu Kuran'da şöyle geçer.

"İnsanı kumla toprak ve pis kokan çamurdan yarattık."

İlkel insan kendisiyle ağaçlar arasında bir bağlantı olduğuna, ağacın da bir ruhu bulunduğuna inanıyordu. Su ağaçları canlandırıcı etkisiyle geliştirdiği gibi, insanın biçimlenmesinde de suyun etkisi kesindi. İlkel insanlar bebek ruhunu yaratan tanrıların, ağaçlarda yaşadıklarına ve ağacın altından geçen gebelerin rahmine girerek bebekleri canlandırdıklarına inanırdı.

Eski bir geleneğe göre yeni evliler doğurganlıklarını güvence altına almak için bir ağaç diker, dikilen ağaca özel bir ihtimam gösterir. Çünkü çocuğun ağaçla birlikte büyüyeceği kanısı vardır. Anadolu'da da buna benzer bir törenin yaygın olduğu bilinmektedir.

İsviçre'de Agao kantonunda yeni doğan erkek çocuk için elma, kız çocuk için armut ağacı dikilir.

Meeklenburg'da bebeğin gelişmesini güvence altına almak için büyük aneler plasentayı genç bir fidenin altına gömerler.

Maore'ların Tuhoe kolları arasındaki bir geleneğe göre yeni doğanın göbek kordonu bir ağacın gövdesine düğümlenir, bu ağaca sarılan kısır kadınların doğurgan olacakları kabul edilir. Ağaçların aynı zamanda doğacak bebeğin cinsiyetini de belirttiğine inanılır. Ağacın doğu yanı öpülürse doğacak bebek erkek, batı yanı öpülürse kız olacaktır.

Lithuania köylüleri ölen bir insan ruhunun bir ağaçta tekrar dünyaya geleceğine inanırlar.

Su, toprak ve ağaç. Doğanın bu yaşayan ve yaşatan üç ögesi ilkel insanın döllenme kavramını açıklamaya yetmiştir.

Doğa çevresindeki olup bitenlerin insan yaşamını ne denli etkilediği yadsınmaz.

Nitekim kadınlardaki menstrül ritim ile ayın değişik görünüşleri arasında bir bağlantının bulunabileceği ilkel insanın ilgisini çok çekmiş olmalı. Bilindiği gibi, hemen hemen tüm dillerde, eski Hintçe'den modern Fransızca'ya ilkel Kongo, ve Guinea'ceden bugünkü Almanca'ya dek her dilde, Türkçe'de de olduğu gibi âdet düzeni ay. ile ilgili sinonimi var.

Biz "aybaşı" deriz, Fransız köylüsü "le moment de la lune" der. Kongo'da

"njonde" hem ay hem âdet anlamındadır. Polynesialılar regle "mata marama" (ay hastalığı) derler. Almanca'da kısaca "mond" denir, ay demektir.

Babilliler, Ay Tanrıçası Ishtar'ın aybaşı kanamasını ay batımında, ufkun kan kızıl olduğunda gördüğüne inanırlar. Ardisıra gelen günler shabathu diye adlanır ve hiç bir ev işi yapılmaz o günlerde.

Hindistan'da rahipler, kadınların kanlı âdet bezlerini mâbet duvarlarına asarken Tanrıça Ay'ın menstruasyon dönemi sessiz ve تنها bir köşede geçeceğine inanırlardı. Amerikalı kızıl-derililerin eski bir inancına göre, "ay, batarken âdet kanaması gören ilk kadındır."

Avrupa'da geniş kırsal alanlarda köylüler aybaşı kanamasına "kırmızı yağmur" adını verirler. (8) Yeni Guinea halkı genç bir kızın âdetinin başlaması onun Ay tarafından iğfal edildiğine inanılır.

Çoğu ilkel toplum, menstruasyon kurgusunu yeni doğan hilal ay ya da dolunayın etkisine bağlarlar, âdet kanını da aya adanan kurbanın akıtılan kanı olarak bellerler. (9)

Adet dönemindeki kadınlar vebalıymış gibi herkesten uzak özel bir çadır içinde tutulurlar.

Ayın değişik görünüşleriyle menstrual periyod arasındaki ilişki eski çağ bilgin ve hekimlerini de fazlasıyla ilgilendirmiştir. Aristo, menstrual periyodun ayın değişen görünümünün etkisinde olduğunu açıklarken şöyle der:

“Aysız geceler vücut soğuktur, ayın doğmasıyla kan ve sekresyonlar harekete geçer ve bu yüzden ay tüm jinekolojik dengesizliklerden sorumludur.

Galenus da kadındaki menstrual periyodu ayın etkisine bağlamıştır.

Yüzyıllarca tartışmasız kabul edilen bu savlara karşı Auber yeni bir düşünce üretti. Ona göre ilkel ve ehlileşmemiş toplumlarda, yani kırsal alanlarda kadın âdet görmez, menstruasyon yalnız uygar topluluklarda yerini almış olan kent soylu kadında görülür. Çünkü kırsal alan kadınında üreme iç güdüsü, cinsel organlarda kanın birikmesine yol açar, bu kan dışarı akmaz. Roussel de aynı savı desteklemişse de nedenine başka bir yaklaşım getirmiştir, ilginçtir. “Cinsel organlara biriken kan bebeğin besin kaynağıdır. Kadın gebe kalmazsa bu besine gerek kalmaz dışarı atılır. Oysa kırsal alan kadının ardısıra gebelikleri, ağır iş yükünün altında bulunması, değeri düşük yiyeceklerle beslenmesi, onu aybaşı kanı görmekten mahrum kılar.” (10)

En eski dönemlerden beri hâlâ ayakta durabilen düşüncelerden biri de aybaşı kanının vücutta biriken toksik ve patolojik maddelerden oluştuğu fikridir. İlkel filozoflar kadının vücuduna girmiş olan kötü ruh ve cinlerin, ancak aybaşı kanamasıyla onu terk edeceğini savmış ve bu yüzden menstruasyon süresince kadının yakınında bulunmayı sakıncalı saymışlar. Bu telkinin etkisiyle kadın bu dönemde kendisini toplumdaki dışlamıştır.

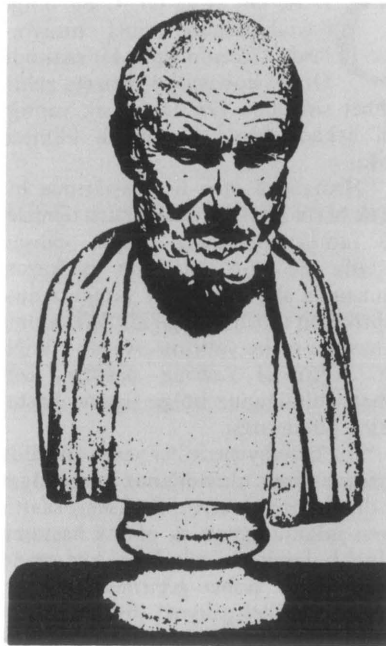
Cadıların kötü ruh taşıdıkları gibi menstruasyondaki kadının da içinde çevresine felaketler yağdıran gizli bir gücün bulunduğuna tüm eski düşünürler inanmışlardır. Dinsel tutumlara gelince, eski Grek dini, menstruasyondaki kadına dokunan kişinin mâbede girmesini, hele mihraba yanaşmasını belirli bir süre için yasaklar. (11) Levitik yasalar (Tevrattan) hijyenik kurallara bağımlı kalmak koşulluyla âdetli ve loğusa kadına hoşgörülle davranmıştır. Oysa Tevrat'ın ilk kitabı Tekvin'e göre Sami kavimleri arasında âdet kanından korkmak ve olumsuz etkilerinden korunmak oldukça kökleşmiş bir gelenektir. Nitekim Laban (*) yitirdiği teraphim'in (dinsel idol) ararken, kızı Racheel'in bindiği deveye yaklaşmaktan korkar ve “İçinde bulunduğu durum benim tüm kudretimi

aşar” der ve menstruasyonda olan kızının eşyasını aramaktan sakınır.

Latin doğa bilgini Pilny de (79-23 M.Ö) antik düşünceye bağlıdır. Kadının çevreyi kirletmesi bir yana doğayı allak bullak ettiğine inanır. Hatta âdet döneminde olan kadının bu (tuhaf) durumunu eğlendirici bir maskaralık içinde değerlendirmekten kıvanır. Yazılarında, “Bu dönemde kadın tekin değil, uğursuzdur, toprağa tohum serpse yeşermez, dala aşı yapsa tutmaz, bağa girse kurutur, gölgelendiği ağacın meyvalarını bile çürütür. Bakışları karartır aynayı, körletir çelik kılıcı, fildişinin parlıtısını soldurur. Çıkartısını köpek yalasa çıldırır, çırpınarak çan çekişir telef olur.” der ve sürdürür, “Âdet kanaması ay ya da güneşin tutulduğu bir güne rastlarsa, çok mazarrat çıkar bundan, ve bir sonraki tutulmaya dek sürer bunlar... Bu durumdaki bir kadınla biraraya gelen erkek çarpılır, sonra ölür...”

Lucretius'un (98-55 M.Ö) ölüm öyküsü ressamları çok ilgilendirmiş bu konuda boy boy tablolar yapılmıştır. Öyküye göre Lucretius'un kiskanç karısı kendisine âdet kanını içirerek ölümüne neden olmuş. Görüldüğü gibi yüzyıllar

Hippocrates:
“Aybaşı kanı,
kurban kanı
kadar saftır.”

boyu yığınla yanlış kanı tüm insanları sarsmıştır.

Gelelim modern dönemin mistik ikonoklastı Paracelsus'a. 1493-1541 yılları arasında yaşadı. Alman hekim ve filozofudur. Hekimlikte değişik bir çığır açmaya çalıştı. Galenus, İbni Sina ve Razi'ye şiddetle çattı ve yapıtlarını halkın önünde yaktı. Ona göre şeytan âdet kanını, sinek, örümcek, çiyen ve bir sürü böcekler şekline sokarak çevreye dağıtır ve doğanın dengesini bozar.

Dikkat edilirse bugün bile buna benzer bir takım boş inançlar insanlar arasında dolaşmaktadır. Örneğin güney Afrika'da yaşayan Bushmen'lerin bir inancı var, herhangi bir erkek gözlerini aybaşı dönemindeki bir kızın gözlerine dikerse çarpılır, konuşan bir ağaca döner. Yine aynı bölgedeki yaşamlarını koyun otarmakla geçiren kabilelere göre âdetli kadın, sütünü içtiği koyunun ölümüne neden olur.

Kuzey Amerika Kızılderililerinin yaygın bir inancına göre, âdette olan kadınlar vebalymış gibi, herkesten uzak özel bir çadırın içine kapatılır. (12)

Bugün hâlâ, Australia'nın yerli kadınların âdet döneminde, erkeğin dokunduğu eşyaya dokunması, geçtiği patikadan yürümesi keskin yasaktır. Uganda'da bu dönemde, kadının dokunduğu kap-kacak imha edilir. Costa Rica'nın Bribri Hintil kadınları âdet günlerinde kocalarına yemeği tabak yerine muz kabukları içinde servis yaparlar, ardından kabukları, hayvanlar yemesin diye derin çukurlara gömerler. Çünkü kabuğu yiyen hayvanların telef olacaklarına inanırlar.

Antropolojistler insan yaşamı üzerine etkili olan bir takım doğa-üstü güçleri açıklarken “mana” sözcüğünü kullanırlar. İlkel insan için aybaşı kurgusunu “mana”nın gücünden başka daha kolay açıklayan bir anahtar kavram bulunmaz. Nitekim travmatik bir yaradan akan kan kendi varlığının nedenini kolaylıkla açıklar, oysa âdet kanı elle tutulur, gözle görünür olmadığından “mana”nın yardımına sığınır.

Bugün hâlâ, Afrika ve Avusturalya yerlileri, kadının cinlerle cinsel birleşmesi sonucu âdet kanının ortaya çıktığına inanırken, kanamadan sonra, kadının karnının büyümesi, doğurması ve sonra memelerine süt gelmesine çok şaşarlar. Neden tüm bu olgular şu güçsüz kudretsiz kadınlarda gerçekleşir de erkeklerde olmaz? Öyleyse bunun gizi olsa olsa “mana”nın gücünde saklıdır.

Âdet kanının yarattığı korku bir yana, loğusadan da korkar ilkel insan. Baffinland Eskimoları, loğusanın vücu-

dundan tüten ter buharının çevresindekilere zararlı olacağına inanırlar. Loğusaya yaklaşım Türkler'de daha akılcı bir biçimdedir. Örneğin Azerbaycan'da doğumdan sonra loğusa bir süre için babasının evine gönderilir. Bu olay yerli deyimle "bel berkitmek" içindir.

Yeri gelmişken Leviticus'un kitabından şu açıklamaları aktaralım,

"Doğumdan sonra kadın kirinden arınır. Erkek çocuk doğurmuşsa 7 gün, kız doğurmuşsa 14 günde tamamlanır bu süre.

Sanmayın, menstruasyon üzerine hakim olan yanlış ve boş inançlar yalnız geri kalmış ülkelerin tekelindedir... Bugün uygar saydığımız birçok Avrupa ülkelerinin halkları da benzeri boş inançlara bağlıdırlar. Örneğin Avrupa'da çok yaygın olan batıl inançları şöyle sıralamak olasıdır,

"Âdetli kadın, bira imalathanesine girse biralar bozulur. Şaraba dokunsa, sirkeleşir. Süte dokunsa, kesilir. Kısırağa binse, kısarak düşük yapar ve gül koncasına dokunsa, soldurur."

Yunanistan'ın Clymnos adasında, âdet döneminde olan kadının kuyudan su çekmesine, akan dereden geçmesine kesinlikle izin verilmez. Kadın bu durumdayken kayığa binemez yoksa fırtına kopar.

Yüzyıllar boyu böyle sürdü gitti, hâlâ gider. Oysa Hippocrates "Aybaşı kanı, kurban kanı kadar saftır" demişti.

* İsa'dan önceki kutsal kitapların tümü

KAYNAKLAR:

- 1- Curtiss, S.I.: *Primitive Semitic Religion To-day*, 1902 Chicago.
- 2- Purvis, J.B.: *Through Uganda to Mt. Elgon*, 1909, London
- 3- Gordon, E.M. : *Indian Folk Tales*, London, 1908
- 4- Brisbane: *Superstition, Magic Medicine*, 1903.
- 5- Roth, Walter E.: *North Queensland Ethnography, Bulletin 5*.
- 6- G. Ballantine: *Some Phases of the Cult Of Lymphy*, *Harvard Classical Philology*, 1904.
- 7- Harding, Esther M.: *Women's Mysteries, Ancient and Modern*, 1935, N.Y.
- 8- White, William A.: *Moon Myth in Medicine*, *Psychoanalytic Review*, 1914.
- 9- King Howard D.: *Medicine and the Moon, Beliefs of Other Days*. *Medical Record*, 1917.
- 10- Parvin, Prof. Theophilus: *Science and Arts of Obstetrics*, 1890
- 11- Frazier: *T taboo and Perils of he Soul*.
- 12- Mackenzie, Alexander: *Voyages from Montreal Through the Continent of North America*, London 1810.

Ne Düşünürsünüz?

Organik mi, Ruhsal mı?

Dr. A, Dr. B ve Dr. C bir bölge hastahanesinde nöbet tutuyorlardı. Gecenin tenha bir saatinde Dr. D nöbetçileri ziyarete geldi. Sohbet sırasında Dr. D sık sık yaptığı gibi arkadaşlarına bir klinik bilmece sordu:

"Hastaneye otuz beş yaşlarında bir erkek hasta getiriliyor. Bir kuru temizleme fabrikasında işçi olarak çalışan hastada üç gün önce bir iş kazası sonucunda sağ kolda alev yanığı olmuş. Fabrikanın hekimi ilk girişimleri yapmış ve hastayı revire yatırmış. Ancak kliniğinin değişmesi üzerine hastayı sizin nöbetçi olduğunuz bölge sigorta hastanesine göndermiş.

"Fizik muayenede her yanık olayında görmeye alışık olmadığımız bazı bulgular dikkatimizi çekiyor. Kırksekiz saat süreren şiddetli ağrıya ek olarak hastanın bilinci bulanık, iki günde iki kez grand mal epileptik nöbet geçirmiş. Terliyor, arasıra "Katiller geliyor" diye bağıyor. Ellerini gövdesinde ve yatakta gezdirme

şeklinde dokunma varsanıları gözleniyor. İdrar çıkartıyor. Sağ kolda ikinci dereceden % 9 genişlikteki yanık bölgesi temiz. Kan basıncı: 140/90 mmHg. Karaciğer medioklavikuler çizgide, kosta kenarını 4 cm. geçecek şekilde ele geliyor.

"Elindeki laboratuvar tetkiklerine bakıyorsunuz: Hb: 14 gr/dl, Htc. % 41. Rutin idrar tetkikinde, Albümin yok, Reaksiyon asit, şeker yok, aseton yok, dansite. 1020, mikroskopide 1-2 lökosit, 2-3 epitel, tek tük urat kristalleri görülmüş. Bütün bu verilere göre bilin bakalım bu hastada kesin tanı olarak ne bulunabilir?"

Dr. A, Dr. B ve Dr. C bir süre düşündükten sonra görüşlerini açıkladılar:

Dr.A, "Bana kalırsa bu tablonun sorumlusu yanık olayıdır" dedi. "Biyokimyasal kan tetkikleriyle bu durum açığa çıkarılabilir ve sıvı-elektrolit tedavisiyle de hasta düzeler."

Dr.B, "Bence bu hastanın varsanıları, bilinç bozukluğu ve kuşkuları üzerinde durmak gerekiyor. Yaşı da dikkate alarak bu tablonun strese bağlı bir paranoid atak mı, yoksa geç ortaya çıkmış bir epilepsi mi olduğunun araştırılması gerekiyor. Önceden var olan bir kanserin beyne metastazı bile düşünülebilir." diye görüşlerini açıkladı.

Dr.C ise, "Bana kalırsa burada en dikkat çekici bulgulardan biri hepatomegali" dedi. "Aklıma kronik alkoliklerde görülen deliryum tremens geliyor. Ben olsaydım önce ayrıntılı bir öykü alırdım."

Dr. D'den yanıtı öğrenmeden önce size soralım:

NE DÜŞÜNÜRÜNÜZ ?

YANITI 63. SAYFADA